

5.5 Baltikumi ühine bilansiselgituse mudel alates 01.2018

Alates 2018. aasta 1. jaanuarist on Baltimaades kasutusel ühe portfelli ning ühe bilansienergia hinna mudel, mis tähendab, et bilansihalduri eabilanss arveldatakse ühe bilansienergia hinna alusel olenemata sellest, kas nende portfelli eabilanss oli puudujäägis või ülejäägis.

Joonis 30 Baltikumi ühise bilansiselgituse aluspõhimõtted

Bilansihalduri eabilanss selgitatakse igaks kauplemisperioodiks summana selle kauplemisperioodi bilansihalduri bilansiirkonna mõõtmispunktide summaarsetest mõõdetud tarnetest, summaarsetest määratud tarnetest ning süsteemihalduri ja bilansihalduri bilansiirkonnas olevate turuosaliste vahel aktiveeritud reguleerimistarnetest.

Ühe bilansiportfelli ja bilansienergia hinna mudeli rakendamise suunised on toodud ka Euroopaülese võrgueeskirja EBGL (Electricity Balancing Guidelines) hinnaõigluse põhimõttel. Bilansienergia hind tekib Baltikumis kolme alljärgneva teguri koosmõjust, milleks on:

- reguleerimisturu hind;
- tasakaalustamise suund;
- neutraalsuskomponent.

Järgnevalt on kirjeldatud lähemalt iga teguri olemust ning nende mõju bilansienergia hindade kujunemisele.

Reguleerimisturu hind on bilansienergia hinna referentsiks. Reguleerimisturu hind kujuneb marginaalhinna põhimõttel, mis tähendab, et ülesreguleerimise korral määratakse hind kõige kõrgema hinnaga reguleerimisturult aktiveeritud ülesreguleerimispakkumise hinna alusel ning allareguleerimise korral kõige madalama hinnaga aktiveeritud allareguleerimispakkumise hinna alusel. Reguleerimisturu hindade arvutamisel võetakse arvesse kõik Baltikumi koordineeritud bilansipiirkonna juhtimiseks aktiveeritud reguleerimispakkumised – seda nii Baltikumist kui ka Soomest, Rootsist, Poolast ja kolmandatest riikidest. Reguleerimisturu hind arvutatakse eraldi iga Balti süsteemi kohta ning seda nii üles- kui ka allareguleerimissuundadele. Olukorras, mil operatiivtunnil esineb Balti elektrisüsteemide vahel piiriüleste ülekandevõimsuste puudujääki, kujuneb eraldi kaks või kolm bilansipiirkonda sõltuvalt sellest, milliste süsteemide vahel pudelikaelad tekkisid ning vastavalt ka reguleerimisturu hinnad. Juhul kui operatiivtunnil Balti koordineeritud bilansipiirkonna juhtimiseks üles- ja/või allareguleerimispakkumist ei aktiveeritud, kujuneb referentshinnaks välditud reguleerimisenergia hind. Aktiveerimised, mis on tehtud eriolukordades (vastukaubandus, reguleerimisteenuse vahendus naabersüsteemihalduritele) reguleerimisturu hinda ei mõjuta.

Tasakaalustamise suund näitab, millises suunas on süsteemihaldur reguleerimisenergiat Baltikumi tasakaalustamiseks aktiveerinud. Juhul kui süsteemihaldur pole Baltikumi tasakaalustamiseks reguleerimisenergiat aktiveerinud, määratakse tasakaalustamise suund Baltikumi bilansihaldurite eabilansi põhiselt. Negatiivne väärtus tähendab, et süsteemihaldur on aktiveerinud allareguleerimist või et bilansihaldurite eabilanss on konkreetsel selgitusperioodil valdavalt puudujäägis, ning positiivne väärtus tähendab, et bilansihaldurid olid eabilansiga valdavalt ülejäägis. Juhul kui Baltikumi bilansihaldurite eabilansi suund oli selgitusperioodil positiivne, võetakse bilansienergia referentshinnaks alapõhine allareguleerimise marginaalhind, millest lahutatakse maha kuukeskmise komponent. Juhul kui Baltikumi bilansihaldurite eabilansi suund on selgitusperioodil negatiivne, võetakse bilansienergia referentshinnaks alapõhine ülesreguleerimise

marginaalhind, millele liidetakse kuukeskmise komponent juurde.

Neutraalsuskomponendiga tagatakse süsteemihaldurite finantsneutraalsus ehk nõue, mille kohaselt ei tohi süsteemihaldurid arveldusperioodi lõppedes bilansiteenuse osutamisega teenida kasumit ega kanda kahjumit. Aastal 2018 arvutatakse kuukeskmise komponent arvestusperioodile järgneva kalendrikuu alguses, mille peamine kuluväärts tuleneb selgituse koordinaatori poolt Baltikumi süsteemivälisele avatud tarnijale makstavast lisakulust katmaks Baltikumi avatud tarnet Venemaa elektrisüsteemist. Nagu eelpool mainitud, rakendub kuukeskmise komponent bilansienergia referentshinnale sõltuvalt Baltikumi bilansihaldurite eabilansi suunast, ent on kalendrikuu lõikes iga selgitusperioodi samaväärtus.

Alates 2015. aasta 1. jaanuarist, mil jõustus ühine avatud tarne leping Baltikumi süsteemivälise avatud tarnijaga, teostab Balti elektrisüsteemide jaoks bilansiselgitust Baltikumi selgituse koordinaator. Eleringi kui Baltikumi selgituse koordinaatori vastutuste hulka kuulub:

- Baltikumi koordineeritud bilansipiirkonna jaoks bilansiselgituse raportite koostamine sh süsteemihaldurite vaheliste tarnete selgitamine ning arvelduse korraldamine tagamaks süsteemihaldurite finantsneutraalsus;
- arveldamine süsteemivälise avatud tarnijaga;
- bilansienergia hindade arvutamine;
- reguleerimisturu andmete avalikustamine.

Balti süsteemihaldurid avaldavad reguleerimisturu andmed 30 minutit pärast operatiivtundi v.a. bilansienergia hinnad, mis avaldatakse järgneva arvestusperioodi 5ndaks tööpäevaks. Andmed avaldatakse Baltikumi reguleerimisturu andmete avalikustamise platvormil¹⁸.

¹⁸ [BTD - BTD \(transparency-dashboard.eu\)](http://BTD - BTD (transparency-dashboard.eu))